

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4

รำสวยด้วยนาฏยศัพท์และภาษาท่ารำ

สาระการเรียนรู้

เรื่องที่1 นาฏยศัพท์หรือศัพท์ทางการละครในการแสดง

เรื่องที่2 ภาษาและการตีบท

เรื่องที่3 ท่าทางการเคลื่อนไหวที่แสดงการสื่ออารมณ์

เรื่องที่4 របាំเบ็ดเตล็ด

เรื่องที่5 ราวมาตรฐาน

ตัวชี้วัดที่ 2

ใช้นาฏยศัพท์หรือศัพท์ทางการละครในการแสดง

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

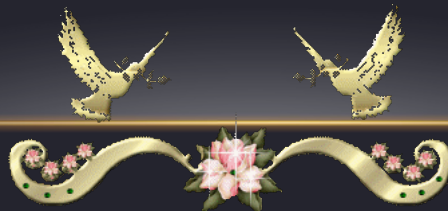
- 1.อธิบายความหมายของนาฏยศัพท์ หรือศัพท์ทางการละครในการแสดงได้
- 2.ปฏิบัติภาษาท่า และ การตีบทได้
- 3.แสดงท่าทางเคลื่อนไหวที่สื่ออารมณ์ได้
- 4.ปฏิบัติรำเบ็ดเตล็ดชุด ตารีกี่ปัส
- 5.ปฏิบัติทำร่างมาตรฐานเพลง ดวงจันทร์วันเพ็ญได้

แนวคิด

นาฏยศัพท์และภาษาท่ารำนางนาฏศิลป์ ทำให้เกิดชุดการแสดง
ทางนาฏศิลป์ และการละครของไทยจากการถ่ายทอดของครูอาจารย์ทาง
นาฏศิลป์สืบมา

การแสดงออกทางอารมณ์ของผู้แสดงทำให้ผู้ชมคล้อยตามได้
และให้เห็นว่าผู้แสดงเป็นผู้มีความสามารถในการแสดงเป็นอย่างดี

นาฏยศัพท์หรือศัพท์ทาง
การละครในการแสดง

นาฏศัพท์ หมายถึง คำศัพท์ที่บัญญัติขึ้นในวงการนาฏศิลป์ไทย

ใช้เรียกการปฏิบัติท่ารำ แยกตามลักษณะการใช้ แบ่งออกเป็น 3 หมวด คือ

- **หมวดนามศัพท์** คือ การเรียกชื่อลักษณะท่ารำ เช่น วงบน วงกลาง วงล่าง จีบหงาย จีบคว่ำ
- **หมวดกิริยาศัพท์** คือ การเรียกท่าจะให้รำได้งดงาม เช่น ทรงตัว ลดวงส่งมือ ตึงมือ ตึงเอว กดไหล่
- **หมวดกิริยาศัพท์** คือ การเรียกท่าจะให้รำได้งดงาม เช่น ทรงตัว ลดวงส่งมือ ตึงมือ ตึงเอว กดไหล่

หมวดกิริยาศัพท์ คือ การเรียกท่าจะให้รำได้งดงาม เช่น ทรงตัว
ลดวงส่งมือ ตึงมือ ตึงเอว กดไหล่

ตัวอย่าง

1. วงบน ยึดเข่าปลายนิ้วเป็นเกณฑ์
สำหรับตัวพระ ยกสูงแค่ระดับแง่
ศีรษะ สำหรับตัวนาง ยกสูงแค่หางคิ้ว

2. วงกลาง ยกแขนให้ส่วนโค้ง อยู่ข้างคล้ายวงสูง แต่ลดระดับ ให้แขน ส่วนบนลาดลงล่างมาก ๆ นิ้วอยู่ระดับศอก ให้ตรงกับเก็ยวข้าง ซ้อนลำแขน ขึ้นบนเล็กน้อย

3. วงล่าง ทอดส่วนโค้งของลำแขนลงมาเบื้องล่าง ลำแขนส่วนล่าง จะพลิกหรือหงาย ก็สุดแต่กริยามือ วงล่างนี้ ลำแขนส่วนล่าง จะโค้งเข้าหาตัว ปลายมืออยู่ระดับหน้าท้อง (บางที่เรียกชายพก) ถ้าเป็นมือจับ จะเรียกว่า จับวงล่าง

4. จีบ เป็นอาการของมือโดยการเอานิ้วชี้ กับนิ้วหัวแม่มือ บรรจบกัน ให้
ปลายนิ้วหัวแม่มือ จรดข้อที่ 1 ของนิ้วชี้ ส่วนนิ้วที่เหลือทั้ง 3เหยียดตรง และ
กรีดออกไปเป็นเหมือนรูปพัด หักข้อมือเข้าหา ลำแขนเสมอ จีบมือมี 2 อย่าง
คือ จีบหงาย และจีบคว่ำ

หมวดกิริยาศัพท์ คือ การเรียกท่าจะให้รำได้งดงาม เช่น ทรงตัว
ลดวงส่งมือ ตึงมือ ตึงเอว กดไหล่

ตึงมือ

เปิดคาง

หลบเข้า

หมวดนามศัพท์เบ็ดเตล็ด คือ การเรียกท่ารำ เช่น เหลื่อมเท้า จีบยาว
แม่ท่า ชันเข้า ยืนเข้า ยืนเครื่อง การกระดกเท้า ทางตลาด ทางโรง

จีบยาว

เหลื่อมเท้า

ความหมายของนาฏยศัพท์เบ็ดเตล็ด

จีบยาว หมายถึง กิริยาของมือจีบหงายที่ส่งลำแขนตั้ง

เหลื่อมเท้า หมายถึง กิริยาของการยืนที่เท้าไม่เสมอกันจะ

เหลื่อมเท้า ซ้าย หรือ ขวา ก็ได้

ที่มาของนาฏยศัพท์

นายธนิต อยู่โพธิ์ อธิบดีกรมศิลปากรได้มอบหมายให้

นายอาคม สายาคม ครูเชี่ยวชาญทางนาฏศิลป์ เขียนขึ้นเป็นตำรา เมื่อ พ.ศ.2497
ต่อมา ครูอัมพร ชัยกุล ได้ขออนุญาตครูอาคม สายาคม นำไปสอนนักเรียนที่
โรงเรียนนาฏศิลป์ กรมศิลปากร ปัจจุบันมีวิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากรและใช้
กันอย่างแพร่หลายในเวลาต่อมา

ภาษาท่าเรือและการตีบท

ภาษาท่าทางนาฏศิลป์ หมายถึง ศิลปะแห่งการฟ้อนรำ อันเป็น
พื้นฐานที่แสดงถึงอารยธรรมความรุ่งเรืองของชาติ หรืออารยชาติที่เก่าแก่
ย่อมมีวัฒนธรรมทางด้าน ดนตรี นาฏศิลป์ เป็นของตนเอง

ท่าทางนาฏศิลป์นั้น มีกำเนิดมาจากท่าทางธรรมชาติของมนุษย์และ
สัตว์ เป็นพื้นฐาน ต่อมาได้พัฒนารูปแบบและประดิษฐ์ทำขึ้น เพื่อเป็นการสื่อ
ความโดยเฉพาะ ท่าทางที่เรียนแบบธรรมชาติโดยปกติมนุษย์จะใช้ท่า
ประกอบคำพูด และเมื่อต้องการให้ผู้ฟังเข้าใจความหมายให้ชัดเจนยิ่งขึ้น
อาจใช้สีหน้าความรู้สึกประกอบคำพูดนั้น ๆ ด้วย โดยแบ่งเป็น 3 ประเภท
ได้แก่

1. ภาษาท่าที่ใช้แทนคำพูด เช่น ท่าท่าน ท่าเรียก ท่าที่นี้ เป็นต้น

ท่าท่าน

ยกมือข้างใดข้างหนึ่งขึ้นตั้งฉาก ตามองที่มือยกขึ้น

ปาดมือกรีดนิ้วจีบเข้าหาลำตัว
ด้านหน้า แล้วปล่อยมือจีบเป็นตั้งวงยก
มือทั้ง 2 ข้างตั้งวงระดับสายตาข้างหนึ่ง
ระดับหน้าอกข้างหนึ่ง กดข้อมือลงทั้ง 2
ข้าง เอียงตัวทางมือที่อยู่ระดับต่ำตา
มองดูมือที่อยู่ระดับสูง

ท่ากัว่มือ หรือ ท่าเรียก

ทำที่นี่

ก้านิ้วทั้งสามไว้โดยใช้หัวแม่มือกดไว้ ยกเว้นนิ้วชี้
กดข้อมือให้นิ้วชี้ลงบนพื้น มืออยู่ระดับหน้าท้อง

2.ภาษาท่าที่ใช้แสดงกิริยา อากาการ เช่น ยืน เดิน นั่ง นอน ไหว้ เป็นต้น

ตัวอย่าง ภาษาท่ารำแสดงกิริยาอาการหรืออิริยาบถ

ตัวพระ : ยืนให้ปลายเท้าซ้ายวางล้ำหน้า
เท้าขวาเล็กน้อย เท้าขวายืนรับน้ำหนักมือ
ซ้ายแนบลำตัว มือขวาเท้าสะเอว
ตัวนาง : มือซ้ายจับหงายที่ชายพก
ศีรษะเอียงขวา

ทำยืน

ท่าไหว้

คือ การยกมือขึ้นทำท่าไหว้ระดับอก ให้ปลายนิ้วมือตั้ง

ท่าเดินพระนาง

ก้าวเท้าซ้าย เอียงซ้าย มือทั้งสองหุบจีบ แล้วปล่อยให้มือขวาตั้งวง
ระดับหน้าท้องมือซ้ายเหยียดตั้งข้างลำตัว กลับมาเอียงขวา

3.ภาษาที่ใช้แสดงอารมณ์ภายใน เช่น รัก ชื่นชม อาย เสียใจ เป็นต้น

ตัวอย่าง ภาษาท่าร่าที่แสดงอารมณ์ภายใน

ประสานมือทั้ง 2 ข้างทาบกัน
ปลายนิ้วอยู่ตรงไหล่ฐาน
ข้อศอกห่างจากลำตัวพอสมควร

ทำรัก, ทำชื่นชม

ท่าอายุ

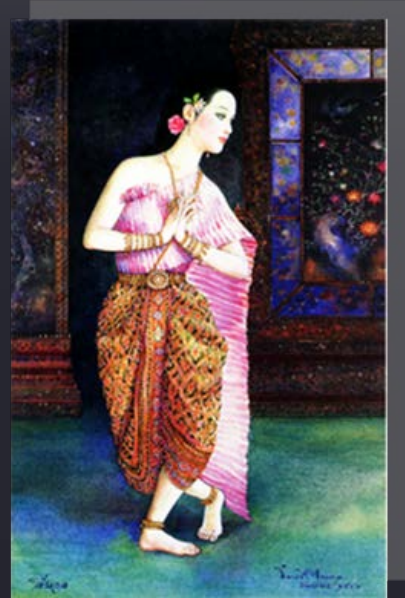
ใช้มือข้างใดข้างหนึ่งแตะแก้ม มืออีกข้างจับหลัง
เอียงใบหน้าตามมือที่แตะ

ท่าเศร้าโคก

ประสานลำแขนส่วนล่างทิ้งมือระดับต้นขา
เดินก้มหน้าช้า ๆ ในลักษณะเซ

ในการร่ายรำท่าต่าง ๆ เหล่านี้ ได้นำมาประกอบ
บทร้องเพลง ดนตรี โดยมุ่งถึงความสวยงามของลีลา
ท่าทาง ท่ารำ และจำเป็นต้องอาศัยความงามทางศิลปะ
วิธีการใช้ท่าทางประกอบบทร้อง บทพากย์ เจรจา และ
เพลงดนตรี ทางวิชานาฏศิลป์ เรียกว่า การตีบท หรือการ
รำตามบท เช่น ท่ารำประกอบบทร้อง **เพลงสีนวล**

บทร้องคำว่า “สีนวล”

ท่ารำ ก้าวเท้าซ้าย เปิดสันเท้าขวา
มือซ้ายจับส่งหลังไปทางซ้าย
มือขวาจับคว่ำด้านหน้าระดับสายตา
งอข้อศอกเล็กน้อย

บทรื่องคำว่า “ชวนชื่น”

ท่ารำ ก้าวเท้าขวา เปิดส้นเท้าซ้าย
มือขวาจับสังหลัง เอียงศีรษะทางขวา
มือซ้ายจับคว่ำระดับปาก

บทร้องคำว่า “เมื่อยามเช้า”

ท่ารำ ก้าวเท้าซ้าย มือซ้ายจีบส่งหลัง
เอียงศีรษะไปทางซ้าย มือขวาชี้ลงข้างหน้า
งอข้อศอกเล็กน้อย

การสื่ออารมณ์ด้วยภาษาท่า

ผู้แสดง คือ ผู้ที่แสดงบทบาทตามเนื้อเรื่อง ต้องสามารถ
สื่อสารให้ผู้ชมเข้าใจ อารมณ์ ความรู้สึกของผู้แสดงว่า ตามบทบาท
นั้นมีความรู้สึกอย่างไร เช่น ชื่นชมยินดี สนุกสนาน หวาดกลัว
ตกใจ ดีใจ เสียใจ โกรธแค้น ในทางนาฏศิลป์และการละครการที่
ผู้แสดง สื่อสารอารมณ์ความรู้สึกออกมาโดยไม่มีบทพูดแต่จะมีลีลา
ท่าทาง กิริยา เราเรียกว่า **ภาษาท่า**

ท่าสูกสนาน - รื่นเร็ง

จับหายใจระดับสะเอวทั้ง 2 แล้วเปลี่ยนมือเป็นตั้งวงระดับหน้าอก

ทำยิ่งใหญ่

พระ : ก้าวเท้าซ้ายด้านหน้า
มือซ้ายตั้งวงบัวบาน
มือขวาตั้งวงระดับไหล่
ศีรษะเอียงขวา

นาง : ก้าวเท้าขวา
เปิดสันเท้าซ้าย
มือซ้ายตั้งวงบัวบาน
มือขวาตั้งวงระดับไหล่
ศีรษะเอียงขวา

ระบำเบ็ดเตริด ชุด ตาลี่กีปัส

ตารีกีปัส เป็นการแสดงศิลปะพื้นเมืองภาคใต้ ที่แพร่หลายในหมู่ชาวไทยมุสลิม โดยเฉพาะในจังหวัดปัตตานี การแสดงชุดนี้มีอุปกรณ์ประกอบการแสดงคือพัต ผู้แสดงจะถือพัตสองมือรำไปตามจังหวะเพลงที่มีท่วงทำนองสนุกสนาน ไพเราะอ่อนหวานด้วยเสียง ไวโอลินกับจังหวะกลองรำมะนา อาจารย์สุนทร ปิยวสันต์ ร่วมกับคณะครูโรงเรียนยะหริ่ง อำเภอยะหริ่ง ได้ช่วยกันฟื้นฟูและถ่ายทอดสู่ชุมชน โดยนำไปแสดงในงานชุมนุมลูกเสือแห่งชาติ ที่จังหวัดชลบุรี เมื่อพ.ศ. 2552 เป็นการแสดงที่ทำชื่อเสียงให้กับจังหวัดปัตตานี ต่อมาได้รับการคัดเลือกให้เป็นชุดการแสดงเปิดสนามงานกีฬาเขตประเทศไทยครั้งที่ 14 ของจังหวัดปัตตานี เมื่อพ.ศ. 2524

การแสดงตารีกีบัส อาจจะมีลีลาท่าทางที่แตกต่างกันไป ตามความเหมาะสมกับสถานที่และเวลาที่ใช้แสดง ซึ่งผู้แสดงเป็นผู้หญิงล้วน

การแต่งกาย

สวมผ้าโสร่งยาวกรอมเท้าใส่เสื้อรัดอก
ห่มสไบในลักษณะคลุมบ่า ประดับด้วย
เครื่องประดับ สร้อยคอ ต่างหู เข็มขัด
ผมเกล้ามวยต่ำ ติดดอกไม้ไหวสีทอง
หรือเงินรูปเครื่องวงกลม

รูปภาพประกอบท่ารำ

ท่าที่ 1

ดนตรีเดี่ยวขลุ่ย วังซอยแท้ๆ ออกมายืนตั้งแถว

มือ มือทั้งสองถือพัดหงายท้องแขนขึ้น หักข้อมือเข้าหาลำตัว
พร้อมทั้งสะบัดพัดเบา ๆ

ศีรษะและลำตัว หน้าตรง

เท้า เมื่อดนตรีเริ่มเดี่ยวขลุ่ย วังซอยแท้ๆ ออกมา

ท่าที่ 2

ท่าหมุนมือพัด

มือ (ถือพัด) มือซ้ายม้วนปล่อยตั้งวงบน มือขวาหงายมือระดับหัวเข็มขัด แล้วม้วนมือขวาจากหัวเข็มขัดขึ้นไปตั้งวงบนพลิกมือขวาลงมาถือพัดในลักษณะหงายมือระดับเข็มขัด ปฏิบัติทำร่ำสลับกันไป

ศีรษะและลำตัว ลักคอกขวา ตีไหล่ขวาไปข้างหลัง ดึงไหล่ซ้ายมาข้างหน้า เล็กน้อย แล้วเปลี่ยนมาลักคอซ้าย ตีไหล่ซ้ายไปข้างหลัง ดึงไหล่ขวามาข้างหน้าเล็กน้อย

เท้า เริ่มย่อเท้าซ้ายแล้วย่อสลับกันตามจังหวะ

ปฏิบัติทำร่ำสลับกันไป แล้วย่อเท้าจัดแถวภายใน 1 เที้ยวเพลง

ท่าที่ 3

ท่าถือพัดขนานระดับสะโพก

มือ (แถวซ้าย) ถือกัณฑ์ไว้ด้านใน ค่อนไปทางสะโพกขวาพร้อมกับขยับมือ
กระดกพัคขึ้นตามจังหวะของการย่ำ

(แถวขวา) ถือกัณฑ์ไว้ด้านใน ค่อนไปทางสะโพกซ้ายพร้อมกับขยับมือ
กระดกพัคขึ้นตามจังหวะของการย่ำ

ศีรษะและลำตัว (แถวซ้าย) เอียงศีรษะขวา

(แถวขวา) เอียงศีรษะซ้าย

เท้า ย่ำเท้าทุกจังหวะเช่นเดียวกับท่าที่ 2 โดยย่ำเท้าขวา -เท้าซ้าย
หมุนรอบตัวเอง แยกออกโดยแถวด้านใน

* มือกระดกพัคขึ้นตามจังหวะของการย่ำเท้าทั้งหมด 2 เที้ยวเพลง (ย่ำเท้า
พร้อมกระดกพัคขึ้น 24 ครั้ง) เที้ยวเพลงที่ 2 จะหมุนตัวกลับมาหน้าตรงพอดี

ท่าที่ 4

ถือพัดขนานระดับสะโพก ปฏิบัติท่าที่ 3 อีกครั้ง แต่อยู่ในลักษณะตรงกันข้าม

มือ (แถวซ้าย) ถือพัดไว้ด้านใน ค่อนไปทางสะโพกซ้ายพร้อมกับขยับ
มือกระดกพัดขึ้นตามจังหวะของการย่ำ

(แถวขวา) ถือพัดไว้ด้านใน ค่อนไปทางสะโพกขวาพร้อมกับขยับ
มือกระดกพัดขึ้นตามจังหวะของการย่ำ

ศีรษะและลำตัว (แถวซ้าย) เอียงศีรษะซ้าย

(แถวขวา) เอียงศีรษะขวา

เท้า ย่ำเท้าทุกจังหวะเช่นเดียวกับท่าที่ 2 โดยย่ำเท้าขวา – เท้าซ้าย หมุนรอบ
ตัวเอง แยกออก โดยหมุนออกแถวด้านนอก

*มือกระดกพัดขึ้นตามจังหวะของการย่ำเท้าทั้งหมด 2 เที้ยวเพลง (ย่ำเท้าพร้อม
กระดกพัดขึ้น 24 ครั้ง) เที้ยวเพลงที่ 2 จะหมุนตัวกลับมาหน้าตรงพอดี *

ท่าที่ 5

มือ (แถวขวา) มือทั้งสองคว่ำพัดลงไขว่กันระดับเข็มขัด ให้หมุนมุมพัด
ด้านในชนกัน งอแขน

(แถวซ้าย) มือทั้งสองคว่ำพัดลงไขว่กันระดับเข็มขัด ให้หมุนมุม
พัดด้านในชนกัน งอแขน

ศีรษะและลำตัว (แถวขวา) ตีไหล่ (เบี่ยงไหล่) ซ้ายไปข้างหลัง เอียงศีรษะขวา
(แถวซ้าย) ตีไหล่ (เบี่ยงไหล่) ขวาไปข้างหลัง เอียงศีรษะซ้าย

เท้า (แถวขวา) ย่ำเท้าขยับตามจังหวะ
(แถวซ้าย) ย่ำเท้าขยับตามจังหวะ

ท่าที่ 6

กิริยาต่อเนื่องจากท่าที่ 5 ปฏิบัติท่าที่ 5 และท่าที่ 6 สลับกัน

แถวตอน 2 แถว ซ้าย - ขวา

มือ (แถวขวา) คลายมือแบหงายออกไปข้างลำตัวหงายพัดขึ้น

(แถวซ้าย) คลายมือแบหงายออกไปข้างลำตัวหงายพัดขึ้น

ศีรษะและลำตัว (แถวขวา) ยึดตัวขึ้นตั้งไหล่ข้างซ้ายมาข้างหน้าเล็กน้อยคืบกลับที่เดิม แล้วยุบตัวลง เอียงศีรษะขวาเหมือนเดิม (ในช่วงที่คว่ำพัดนั้น เบียงไหล่ขวาออกไปข้าง ๆ ลำตัว พอหงายพัดตั้งไหล่ข้างเดิม คืบกลับมา)

(แถวซ้าย) ยึดตัวขึ้นตั้งไหล่ข้างขวามาข้างหน้าเล็กน้อยคืบกลับที่เดิม แล้วยุบตัวลง เอียงศีรษะซ้ายเหมือนเดิม (ในช่วงที่คว่ำพัดนั้นเบียงไหล่ขวาออกไปข้าง ๆ ลำตัว พอหงายพัดตั้งไหล่ข้างเดิมคืบกลับมา)

เท้า (แถวขวา)   เท้าทั้งสองเคลื่อนเท้าไปข้าง ๆ
(แถวซ้าย)   เท้าทั้งสองเคลื่อนเท้าไปข้าง ๆ

* ปฏิบัติท่าที่ 4 และ 5 สลับกัน ตะแคงตัวสวนแถวแทนที่กัน
แถวซ้ายซ้อนหน้าแถวขวาเป็นแถวตรงในจังหวะท่อนเพลงที่ 2 จังหวะ
ท่อนเพลงที่ 3,4 แยกแถวสลับไปอยู่แทนที่แถวซ้าย *

ท่าที่ 7

มือ ส่งมือทั้งสองไปด้านข้าง มือซ้ายอยู่ระดับศีรษะ มือขวาอยู่ระดับ
ข้อศอกของมือซ้าย หักข้อมือทั้งสองเข้าหาลำตัว (สลับพัดตามจังหวะ)

ศีรษะและลำตัว ตีไหล่ในจังหวะที่ย่อเข้า ขวาไปด้านหลัง แล้วเอียงศีรษะซ้าย

เท้า (แถวหน้า) ค่อย ๆ นั่งลงบนส้นเท้า เข้าขวาเหนือมสูงกว่าเข้าซ้าย
(แถวหลัง) ขาซ้ายยื่นเป็นหลัก เท้าขวาจรดปลายเท้าลงกับพื้น ย่อเข้า

* ปฏิบัติใน1จังหวะเพลงแล้วปฏิบัติในทางตรงข้ามกันข้ามอีก1จังหวะ รวมเป็น2
จังหวะเพลง*

ท่าที่ 8

มือ (ถือพัด) มือซ้ายม้วนปล่อยตั้งวงบน มือขวาหงายมือระดับหัวเข็มขัด แล้วม้วนมือขวาจากหัวเข็มขัดขึ้นไปตั้งวงบนพลิกมือขวาลงมาถือพัด ในลักษณะหงายมือระดับเข็มขัด ปฏิบัติทำซ้ำสลับกันไป

ศีรษะและลำตัว ลักคอขวา ตีไหล่ขวาไปข้างหลัง ดึงไหล่ซ้ายมาข้างหน้า เล็กน้อย เปลี่ยนมาลักคอซ้าย ตีไหล่ซ้ายไปข้างหลัง ดึงไหล่ขวามาข้างหน้าเล็กน้อย

เท้า เริ่มย่อเท้าซ้ายแล้วย่ำเท้าขวาสลับกันตามจังหวะ

* ปฏิบัติทั้งหมด 4 เที้ยวเพลง*

ท่าที่ 9

มือ

จังหวะที่ 1 ส่งมือทั้งสองไปด้านข้าง มือซ้ายอยู่ระดับศีรษะ
มือขวาอยู่ระดับข้อศอกของมือซ้าย หักข้อมือทั้งสองเข้าหาลำตัว

จังหวะที่ 2 มือซ้ายตั้งพัดอยู่ระดับหัวเข่า มือขวาแขนตั้งคว่ำพัดลง

จังหวะที่ 3 มือซ้ายตั้งพัดระดับศีรษะ หักข้อมือเข้าหาลำตัว

มือขวาแขนตั้งหักข้อมือ

ศีรษะและลำตัว จังหวะที่ 1-2 เอียงศีรษะด้านขวาแล้วเปลี่ยนมาเอียงศีรษะซ้าย

จังหวะที่ 3 หมุนรอบตัวไปทางซ้ายแล้วหมุนกลับไปที่เดิมเอียงซ้าย

เท้า

จังหวะที่ 1-2 ก้าวเท้าซ้ายแตะเท้าขวา ก้าวเท้าขวาแตะขาซ้าย

จังหวะที่ 3 ก้าวเท้าขวาหมุนรอบตัว แล้วทอดขาขวาไปด้านข้าง

ใช้ส้นเท้าวางเปิดปลายเท้าขึ้น

ท่าที่ 10

มือ

มือทั้งสองงอแขนสลับมือคว่ำหงาย

ศีรษะและลำตัว

พัดในมือหงายเอียงศีรษะซ้าย – พัดนอกมือหงาย
เอียงศีรษะขวา สลับกัน

เท้า

เดินขโยกเท้าสลับกันเคลื่อนตัวไปตามจังหวะ

ท่าที่ 11

มือ มือทั้งสองงอแขนยกสูงด้านข้างระดับศีรษะ ขยับข้อมือหมุนเข้า
ออกตามจังหวะเพลง

ศีรษะและลำตัว หันหลังชนกันขยับสะโพกขึ้นลงตามจังหวะเพลง

เท้า ใช้เท้าที่อยู่ด้านนอกแตะจุมูกเท้าเปิดส้นเท้า ย่อเข่าลง

มือ มือขวางอแขนหักข้อเข้าหาลำตัว – มือซ้ายงอแขนต่อจากมือขวา
มือซ้ายสูงงอแขนหักข้อเข้าหาลำตัว – มือขวางอแขนต่อจากมือซ้าย

ศีรษะและลำตัว เอียงศีรษะทางซ้าย แล้วเปลี่ยนศีรษะมาเอียงทางขวา
เอียงศีรษะทางซ้าย แล้วเปลี่ยนเอียงศีรษะทางขวา
เอียงศีรษะทางซ้ายแล้วกลับมาเอียงศีรษะทางขวา

เท้า ก้าวเท้าขวาแตะเท้าซ้าย – ก้าวเท้าซ้ายแตะเท้าขวา
ก้าวเท้าซ้ายหมุนรอบตัว และเดินแปรแถว

ท่าที่ 13

ท่าที่ 14

มือ สะบัดพัดเบา ๆ ตามจังหวะ

ศีรษะและลำตัว (คนนั่ง) เอียงศีรษะทางขวามองคนยืน
(คนยืน) เอียงศีรษะทางซ้ายมองคนนั่ง

เท้า (คนนั่ง) ขยับจังหวะกระทบกัน 4 จังหวะ
(คนยืน) ก้าวเท้า 4 จังหวะ เท้าซ้าย - เท้าขวา เท้าซ้าย - เท้าขวา

ท่าที่ 15

มือ มือซ้ายหักข้อมือคว่ำพัดลง – มือขวางอแขนตั้งหักข้อมือเข้าหาลำตัว
มือซ้ายเดินมือออกไปไวข้าง ๆ ตั้งพัดขึ้นงอแขน ทำสลับไปตาม
จังหวะเพลง

ศีรษะและลำตัว มือซ้ายเข้าเอียงศีรษะขวา – มือซ้ายออกเอียงศีรษะซ้าย

เท้า โขยกเท้าสลับไปมา

ท่าที่ 16

มือ มือวางอแขนหักข้อมือตั้งวงสูง
มือซ้ายสลับเข้าออกเหมือนเดิม

ศีรษะและลำตัว มือซ้ายเข้าเอียงศีรษะขวา
มือซ้ายออกเอียงศีรษะซ้าย

เท้า โขยกเท้าตามจังหวะเพลง

ท่าที่ 17

มือ มือขวางอแขนหักข้อมือตั้งวงสูง
มือซ้ายสลับเข้าออกเหมือนเดิมจนจบจังหวะสุดท้าย

คีรณะและลำตัว มือซ้ายเข้าเอียงคีรณะขวา
มือซ้ายออกเอียงคีรณะซ้ายจนจบ จังหวะสุดท้าย

เท้า จังหวะสุดท้ายถอนเท้าซ้ายก้าวเท้าขวาลงยึด-ยุบ
วิ่งซอยเท้าเข้าหลังเวที

ร่างมาตรฐาน

ฝึกทักษะร่างมาตรฐาน เพลงดวงจันทร์วันเพ็ญ

ร่างมาตรฐานพัฒนามาจากการรำโทน มีท่ารำประกอบทั้งหมด 10 เพลง เพลงดวงจันทร์วันเพ็ญเป็นเพลงในลำดับที่5 ใช้ท่ารำ 2 ท่า ประกอบคือ ท่าแขกเต้าเข้ารัง-ท่าผาลาเพียงไหล่ ผู้ประดิษฐ์ท่ารำ คือ คุณครูลมูล ยมะคุปต์ ผู้เชี่ยวชาญการสอนนาฏศิลป์วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร ผู้ประพันธ์บทร้อง คือ ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลย์สงคราม ผู้ประพันธ์ทำนองเพลงท่านอาจารย์มนตรี ตราโมท ศิลปินแห่งชาติ ผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทย ของกรมศิลปากร

ตารางแผนภูมิ ประกอบการตีเครื่องกำกับจังหวัด

ร่างมาตรฐานเพลง ดวงจันทร์วันเพ็ญ

ฉิ่ง	ฉับ	ฉิ่ง	ฉับ	ฉิ่ง	ฉับ	ฉิ่ง	ฉับ
ดวงจันทร์	วันเพ็ญ	ลอยเด่น	อยู่ในภา	ทรงกลด	สดสี	รัศมี	ทอแสงงามตา
แสงจันทร์	อร่าม	ฉายงาม	ส่องฟ้า	ไม่งาม	เท่าหน้า	นวลน้อง	योगโย
งามเอย	แสนงาม	งามจริง	ยอดหญิง ชาติไทย	งามวง พัศตร์	ยิ่งดวง ดารา	จริตกิริยา	นึ่มนวลละไม
วาทา	กังวาล	อ่อนหวาน	จับใจ	รูปทรงสม ส่วน	ย้วยวน หทัย	สมเป็น ดอกไม้	ขวัญใจชาติเอย

1 ท่ารำแขกเต้าเข้างัง

อธิบายท่ารำ

ลักษณะท่ารำ มีสองจังหวะ เริ่มจากทางด้านขวาและสลับกลับมา
ด้านซ้าย โดยใช้มือขวาจับปกข้าง มือซ้ายจับหงายข้อมือต่อศอก
มือขวาให้นิ้วชี้ของมือซ้ายจรดข้อศอกของมือขวาที่จับปกข้างและ
เอียงศีรษะไปทางเดียวกับมือที่จับต่อศอก (ปฏิบัติสลับกันทั้งซ้าย
และขวา)

2 ท่าฉालาเพียงไหล่

อธิบายท่ารำ

ลักษณะท่ารำ มีสองจังหวะ (ต่อจากท่าแขกเต้าเข้ารัง) โดย
มือขวาที่จับต่อศอกซ้ายให้ม้วนจับ กลับมือเป็นท่าตั้งวงและ
มือซ้ายที่จับปกข้างให้ม้วนจับหงายมือขวาอยู่ระดับเอวศีรษะ
เอียงม้วนมือตั้งวงบน

3 การก้าวเท้า

ลักษณะการก้าวเท้า มีจังหวะที่หนึ่งและสองใช้การก้าวข้างจรดเท้าซ้ายและขวาสลับกัน (ในท่าแขกเต้าเข้ารัง) จังหวะที่สามและสี่ก้าวข้างเท้าซ้ายและหมุนตัวไปตามเท้า การก้าวเท้าไขว้หมุนตัวไปข้างหลัง และก้าวเท้าหมุนมาข้างหน้า ในท่าฉาลาเพียงไหล่

ข้อสังเกต เมื่อรำจบเพลง จะจบด้วยท่าฉาลาเพียงไหล่
โดยใน 1 วรรค ของบทเพลงประกอบด้วย ท่ารำที่
สมบูรณ์ตามคำอธิบายข้างต้น ฝึกปฏิบัติบ่อย ๆ และผู้ฝึก
ต้องร้องเพลงและตบจังหวะตามบทเพลงให้ถูกต้อง

จบแล้วจ้า ^^